

Я. О. Конюх, аспірант
кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МОЛОДІЖНИХ ЕЛІТ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

З'ясовані особливості впливу молодіжних еліт на формування державної політики. Визначено, що в третьому тисячолітті радикально змінюється спосіб життя та формат діяльності людства. Наголошено, що водночас державна молодіжна політика України не відзначається особливою активністю та послідовністю. Встановлено, що уряди різних країн Європи намагаються сформувати ефективні моделі взаємодії держави та молоді. У розвинених країнах з демократичним устроєм молодіжна політика складається переважно з трьох рівнів, що дає змогу проводити її на рівні держави, регіону та окремих територіальних громад. Зокрема, країни Європейського Союзу активно розробляють і впроваджують низку комплексних програм та стратегій, які регламентують участь молоді у житті держави, засновують молодіжну політику на залученні у різні аспекти соціально-політичного життя всіх груп та верств молодого покоління. З'ясовано, що важливою основою будь-якої демократичної держави є активне, впливове та розвинене громадянське суспільство, яке відіграє одну з ключових ролей у впровадженні суспільних змін, ефективному урядуванні, управлінні державними справами та вирішенні питань місцевого значення. Доведено, що ефективна діяльність державної молодіжної еліти потребує формування конкурентних умов розвитку різних соціальних елітних суб'єктів на державному рівні. Значною мірою цьому сприятиме введення на всіх владних рівнях пропорційної виборчої системи. Окрім того, потребує відновлення практика політично-управлінської соціальної адаптації посадових осіб на загальнодержавному рівні шляхом отримання ними вищої або додаткової післядипломної освіти у вищих навчальних закладах столиці, що також підвищуватиме їх політичну роль. Цьому сприятиме і кадрова політика довгострокових відряджень столичних держслужбовців та залучення представників молодіжних еліт до вищих ешелонів державного управління, що дасть змогу управлінському персоналу отримати більш цілісний та масштабніший фаховий досвід, напрацювати політичні практики на самому високому рівні та розвинути загальнодержавні політико-економічні зв'язки.

Ключові слова: державна політика, еліта, молодіжна еліта, молодь, посадові особи, формування політики.

Ya. O. Koniukh. Peculiarities of the impact of youth elite on the formation of state policy

The peculiarities of the influence of youth elites on public policy making are clarified. It is determined that in the third millennium, the way of life and format of human activity is radically changing. Technological advancements open new perspectives for people and create new opportunities for different social groups. The mobility of each individual, both spatial and social, is extremely increasing. In this case, the most mobile is the youth, who, due to this quality, is beginning to play an increasingly important role in social and political life.

It is emphasized that at the same time, the state youth policy of Ukraine is not marked by special activity and consistency. The great importance of young people in social and political life is not fully understood by the representatives of the Ukrainian political elite, due to which there is a lack of attention to the problems and interests of youth, consumer or superficial attitude to the youth movement, financing of state youth policy activities on a residual basis.

It is revealed that governments in different European countries are trying to form effective models of interaction between the state and youth. In developed countries with a democratic system, youth policy consists mainly of three levels, which allows it to be implemented at the level of the state, region and individual territorial

© Я. О. Конюх, 2019

communities. In particular, the European Union countries are actively developing and implementing a number of comprehensive programs and strategies that regulate youth participation in the life of the country, and base youth policy on the involvement in all aspects of socio-political life of all groups and sections of the younger generation.

It is proved that effective activity of the state youth elite requires the formation of competitive conditions for the development of different social elite entities at the state level. This will be greatly facilitated by the introduction of a proportional electoral system at all levels of government. In addition, the practice of political-managerial social adaptation of officials at the national level by obtaining higher or further postgraduate education in higher educational establishments of the capital needs to be renewed, which will also increase its political role. This will be facilitated by the long-term business policy of metropolitan civil servants and the involvement of youth elites in the higher echelons of public administration, which will allow management personnel to gain more holistic and broader professional experience, develop policy practices at the highest levels and develop economically and generally.

Key words: *state policy, elite, youth elite, youth, officials, policy making.*

Постановка проблеми. У третьому тисячолітті радикально змінюється спосіб життя та формат діяльності людства. Технічний прогрес дає змогу відкривати нові перспективи для людей та створює нові можливості для різних соціальних груп. Надзвичайно підвищується мобільність кожної окремої людини як просторова, так і соціальна. При цьому найбільш мобільною виявляється молодь, яка завдяки цій своїй якості починає відігравати все більш значущу роль у суспільно-політичному житті.

Водночас державна молодіжна політика України не відзначається особливою активністю та послідовністю. Велика значущість молоді в суспільно-політичному житті не до кінця усвідомлюється представниками української політичної еліти, в зв'язку з чим має місце недостатність уваги до проблем та інтересів молоді, споживацьке чи зверхнє ставлення до молодіжного руху, фінансування заходів державної молодіжної політики за залишковим принципом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням особливостей впливу молодіжних еліт на формування державної політики присвячували свої праці такі провідні науковці, як М.В. Гуцалова, П.Г. Манжолла, А.М. Михненко, С.О. Кравченко, І.В. Пантелейчук та інші. Проте дослідження з указаної тематики постійно перебуває в полі зору сучасних дослідників, що зумовило вибір теми цієї статті.

Мета статті – з'ясувати особливості впливу молодіжних еліт на формування державної політики.

Виклад основного матеріалу. Важливою основою будь-якої демократичної держави є активне, впливове та розвинене громадянське суспільство, яке відіграє одну з ключових ролей у впровадженні суспільних змін, ефективному врядуванні, управлінні державними справами та вирішенні питань місцевого значення. Розглядаючи громадянське суспільство як простір, де громадяни здійснюють представництво своїх інтересів та ведуть суспільно значущу діяльність, беручи на себе відповідальність за спільне благо, стає очевидною важливість участі молоді в ньому. Виклики сьогодення зумовлюють важливість залучення молоді до розроблення, ухвалення і втілення відповідальних державно-управлінських рішень. З огляду на це з початку XXI ст. більшість країн Європейського Союзу підвищили свій інтерес до розробки стратегії співпраці держави та молодого покоління щодо реалізації інноваційних форм і методів у сфері державно-соціального управління.

Молодь як майбутнє європейського континенту привертає велику увагу Ради Європи, про що свідчить низка документів, ухвалених цією організацією та спрямованих на оптимізацію молодіжної політики в регіоні. Особливої уваги у процесі реалізації молодіжної політики в країнах Європи заслуговує Європейська хартія про участь молоді в муніципальному та

регіональному житті. У структурі Секретаріату РЄ діє Директорат з питань молоді та спорту. Найважливіші рішення щодо змісту молодіжної політики в Європі ухвалюються на регулярних європейських конференціях міністрів у справах молоді. Для фінансової підтримки національної чи міжнародної діяльності молоді у 1972 р. Радою Європи було створено Європейський молодіжний фонд. Його мета полягає у заохоченні співробітництва між молоддю Європи шляхом надання фінансової підтримки такій європейській молодіжній діяльності, що сприяє миру, розумінню та співробітництву у дусі дотримання основних цінностей Ради Європи, таких як права людини, демократія, толерантність та солідарність. Окрім фінансової підтримки різних заходів, ЄМФ виділяє кошти для надання допомоги міжнародним молодіжним організаціям у розв'язанні адміністративних питань та координує їхню діяльність.

Залежно від локалізації можна виділити такі моделі молодіжної політики, які базуються на певних критеріях, а саме рівень демократії, національно-культурні традиції та нормативно-правове забезпечення та ін.:

- універсалістська модель (країни Західної Європи та Скандинавії) – це найбільш демократична модель, яка характеризується паритетним рівнем контролю державою молодіжних організацій за одночасного надання їм широкої свободи дій. Специфічним для цієї моделі є відсутність міністерства у справах молоді в органах влади;

- громадянська модель (Великобританія) – характеризується мінімальним втручанням держави в діяльність молодіжних організацій, ґрунтується на глибоких традиціях. Молодіжних організацій, які беруть активну участь у державотворчих процесах, – невелика частина. Серед них переважають спортивні, культурні та благодійні. Імплементация молодіжної політики делегується від держави до інститутів громадянського суспільства;

- протекціоністська модель (країни Центральної Європи) – держава намагається контролювати та встановлювати пріоритетні цілі в діяльності молодіжних організацій. У таких державах молодь є соціальною групою, яка потребує захисту, підтримки та стимулювання. Головна мета молодіжних об'єднань – закладання основ громадянського суспільства;

- централізована модель (країни Середземномор'я) – за цією моделлю залучення третього сектору та молодіжних органів місцевого самоврядування є дещо слабким, тому молодіжна політика є централізованою, зосередженою на державному рівні [1].

У країнах Європейського Союзу використовуються різні форми (інструменти) впливу молодіжних еліт та інших інституцій громадянського суспільства на формування державної політики. Зокрема, більшість країн Європи мають національну молодіжну раду, яка є парасольковою організацією для неурядових молодіжних організацій у країні. Ці ради відіграють привілейовану роль урядового партнера у розробці молодіжної політики. Залучення неурядових молодіжних організацій до розробки та впровадження молодіжної політики справді стало міцним європейським стандартом і, як очікується, відбуватиметься на кожному рівні державного управління [4]. Використовується також такий інструмент взаємодії держави та молоді, як консультації з молодими людьми та молодіжними організаціями щодо впровадження та подальшої реалізації національних молодіжних проєктів.

Крім того, у 2009 році було прийнято Рамкову угоду співробітництва з молоддю ЄС. Для досягнення поставлених цілей щодо співпраці окреслено декілька інструментів, які використовувалися країнами-членами ЄС, зокрема: формування політики, взаємне навчання, регулярна звітність про досягнення, структурований діалог та програми ЄС. У 2014 році для того щоб посилити співпрацю держав-членів у сфері молоді, держави-члени прийняли Робочий план ЄС з питань молоді, який визначає конкретні цілі для досягнення протягом двохрічного періоду.

У 2018 році було прийнято резолюцію щодо Молодіжної стратегії Європейського Союзу 2019–2027, в якій зазначено, що діалог молоді та влади має будуватися з використанням

таких форм (інструментів) на різних етапах прийняття рішень, як [5]: інформування молоді про можливість участі в обговоренні певної проблеми, альтернативні рішення якої направляються від місцевого до європейського рівня; проведення консультацій, включаючи онлайніві та офлайніві методи взаємодії, а також публікація отриманих результатів; здійснення прямого діалогу між особами, які приймають рішення, та молодими людьми, спираючись на найкращі практики методологічних підходів, розроблених у структурованому діалозі, а також на останні інновації у цій сфері; підтримка постійного партнерства в управлінському процесі на національному та європейському рівнях, включаючи партнерські відносини молоді з певними секторами відповідно до галузей, де залучення молоді є доцільним (зайнятість, освіта, охорона здоров'я, соціальне включення та ін.).

Отже, уряди різних країн Європи намагаються сформувати ефективні моделі взаємодії держави та молоді. У розвинених країнах з демократичним устроєм молодіжна політика складається переважно з трьох рівнів, що дає змогу проводити її на рівні держави, регіону та окремих територіальних громад. Зокрема, країни Європейського Союзу активно розробляють і впроваджують низку комплексних програм та стратегій, які регламентують участь молоді у житті держави, засновують молодіжну політику на залученні у різні аспекти соціально-політичного життя всіх груп та верств молодого покоління.

Демократичний розвиток суспільства неможливий без ефективної взаємодії суспільства та влади. Суспільство – це складна, динамічна система взаємодії людей, що пов'язані між собою інтересами в сфері виробництва, обміну, споживання життєвих благ і встановлюють межі поведінки в спільних інтересах за допомогою соціальних норм (у тому числі юридичних). Суспільство – також система, заснована на співпраці людей, з власною динамічною системою взаємозв'язків членів, об'єднаних родинними зв'язками, груповими, становими, класовими, національними відносинами. Відносини людей у межах суспільства називають соціальними [3].

В умовах перехідного етапу розвитку української держави формування молодіжної еліти та молодіжних інститутів виявляє низку специфічних особливостей. Для сучасної української еліти характерна неоднорідність, відсутність консолідації та напівзакритий характер. Соціальне підґрунтя діяльності еліти становлять переважно представники спекулятивно-кримінальної буржуазії, а не середнього класу, як у розвинутих державах. Натепер в Україні спостерігається дефіцит мислячої, патріотичної та національно свідомої еліти, яка в змозі подолати соціально-економічну кризу та консолідувати суспільство, запропонувавши національний проект розвитку.

Державна політика і молодіжні еліти несуть у собі суспільну основу, існують у рамках єдиного комунікаційного поля держави. Водночас є визначена відособленість цих двох елементів суспільної системи, зумовлена розходженнями їхньої структури (ієрархічна і мережна) і циклічності дії, а також функціями. Однак за самою своєю природою і досвідом історичного розвитку ці елементи можуть здійснювати реалізацію основної суспільної функції – розвитку суспільства – лише на основі взаємодії [3].

Успіх соціально-економічного розвитку держави завжди перебуває в невід'ємній залежності від рівня освіти, виховання, ступеня соціальної адаптації молоді та її дієспроможності відповідно до вимог сьогодення, уміння та бажання молодого покоління, спрямованих на підтримку і розвиток прогресивних змін в економічному, соціальному і політичному житті суспільства. Державні інститути формують та впроваджують у суспільстві молодіжну політику, яка визначає статус молодого покоління, його роль та місце у світі, який постійно змінюється та рухається вперед, отже, сприяє формуванню майбутнього людського потенціалу нації.

На рис. 1 розглянемо вигоди від взаємної співпраці для держави та молодіжних еліт.

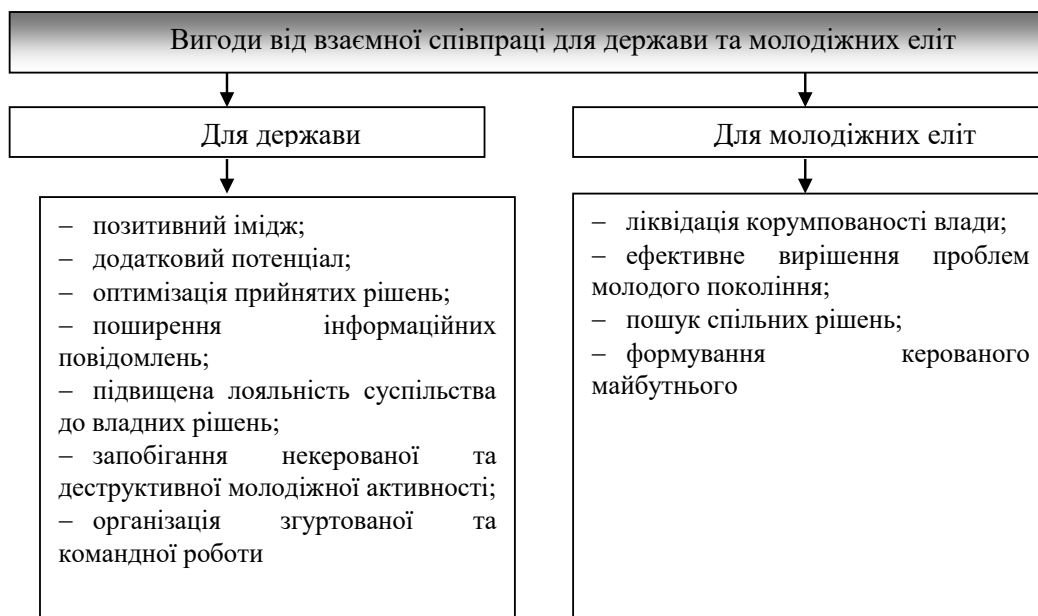

Рис. 1. Вигоди від взаємної співпраці для держави та молодіжних еліт

Механізм взаємодії молодіжних еліт з державою в Україні чимдалі міцніше утверджується у формі створення громадських рад при органах влади, проведення громадських слухань щодо законопроектів і рішень. Одним з найважливіших завдань дорадчих органів є сприяння розвитку молодіжної ініціативи, яка може набувати таких форм, як [2]:

- касаційні законодавчі ініціативи, які стосуються щойно ухваленого політичного рішення і є реакцією на урядову політику;
- превентивні законодавчі ініціативи, суть яких зводиться до впливу на процес ухвалення політичних рішень на етапі їх розробки;
- альтернативні законодавчі ініціативи, які можуть запобігати політичним крокам влади або бути реакцією на них;
- інноваційні законодавчі ініціативи, метою яких є участь молоді у формуванні міжвиборчого політичного дискурсу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, ефективна діяльність державної молодіжної еліти потребує формування конкурентних умов розвитку різних соціальних елітних суб'єктів на державному рівні. Значною мірою цьому сприятиме введення на всіх владних рівнях пропорційної виборчої системи. Окрім того, потребує відновлення практика політично-управлінської соціальної адаптації посадових осіб на загальнодержавному рівні шляхом отримання ними вищої або додаткової післядипломної освіти у вищих навчальних закладах столиці, що також підвищуватиме їх політичну роль. Цьому сприятиме і кадрова політика довгострокових відряджень столичних держслужбовців та залучення представників молодіжних еліт до вищих ешелонів державного управління, що дасть змогу управлінському персоналу отримати більш цілісний та масштабніший фаховий досвід, напрацювати політичні практики на самому високому рівні та розвинути загальнодержавні політико-економічні зв'язки.

Список використаних джерел:

1. Гуцалова М.В. Моделі молодіжної політики в країнах Європейського Союзу. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. 2014. Т. 230. Вип. 218. С. 18–21.
2. Манжол П.Г. Форми участі громадськості у діяльності органів влади та прийнятті політичних рішень. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4(5). С. 13–18.
3. Михненко А.М., Кравченко С.О., Пантелейчук І.В. Суспільство та влада: механізми взаємодії : навч.-метод. матеріали для слухачів дисципліни «Механізми взаємодії суспільства і влади» . Київ : НАДУ. 2013. 80 с.
4. Denstad F.Y. Youth Policy Manual: How to develop a national youth strategy. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/7110707/YP_Manual_pub.pdf/7b17e1e6-e8b6-4041-902e-3b3ad0973c45.
5. Draft Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field : The European Union Youth Strategy 2019–2027. URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14080-2018-INIT/en/pdf>.

References:

1. Hutsalova, M.V. (2014). “Modeli molodizhnoi polityky v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu” [“Models of youth policy in the countries of the European Union”]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu “Kyievo-Mohylianska akademiiia” [Scientific works of the Black Sea Peter Mohyla State University of Kyiv-Mohyla Academy Complex]*. T. 230. Vol. 218. Pp. 18–21. [in Ukrainian].
2. Manzhola, P.H. (2007). “Formy uchasti hromadskosti u diialnosti orhaniv vlady ta pryiniatti politychnykh rishen” [“Forms of public participation in government activities and political decision-making”]. *Stratehichni priorytety. [Strategic priorities.]*. Vol. 4(5). Pp. 13–18 [in Ukrainian].
3. Mykhnenko, A.M., Kravchenko, S.O., Panteleichuk, I.V. (2013). *Suspilstvo ta vlada: mekhanizmy vzaiemodii* [Society and Power: Mechanisms of Interaction]. Kyiv : NADU 80 p. [in Ukrainian].
4. Denstad, F.Y. Youth Policy Manual: How to develop a national youth strategy. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/7110707/YP_Manual_pub.pdf/7b17e1e6-e8b6-4041-902e-3b3ad0973c45 [in English].
5. Draft Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field : The European Union Youth Strategy 2019–2027. URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14080-2018-INIT/en/pdf> [in English].